

Informatiebrief aan de Raad

Zaaknummer: Z/20/041206
Documentnummer: 194707
Datum: woensdag 24 juni 2020
Onderwerp: Financiële en maatschappelijke impact corona
Bijlagen: *Financiële impact (1), Maatschappelijke impact (2)*

Geachte Raad,

Ruim drie maanden geleden deed het coronavirus zijn intrede in Nederland. De eerste weken stonden in het teken van crisisorganisatie. Via eerdere informatiebrieven bent u op de hoogte gehouden van de maatregelen die genomen zijn om grip te houden op de ontwikkelingen en om de inwoners en ondernemers van ons dorp door de eerste moeilijke tijd heen te helpen.

Inmiddels is het punt bereikt dat er ook verder gekeken kan worden naar de impact van de crisis op (middel)lange termijn. In deze brief wordt u meegenomen in de inschattingen die door diverse expertisegroepen zijn gedaan op landelijk niveau. Vervolgens wordt in de bijlage vooruitgekeken naar toekomstige ontwikkelingen en mogelijke gevolgen voor de gemeente, zowel gebaseerd op extrapolaties van de landelijke informatie als op lokale professionele inschattingen. Dit gebeurt in twee delen: een financieel en een maatschappelijk. Het financiële deel kunt u gebruiken richting de Kadernota en bevat de toegezegde scenario's.

Context

Voordat wordt ingegaan op de inschattingen voor de (middel)lange termijn, dient eerst een aantal factoren geschetst te worden die duidelijk maken wat de context is waarin de uitspraken worden gedaan. Allereerst dient gezegd te worden dat de aard van de crisis ongekend is. De beschikbaarheid van kennis en data zijn beperkt en is veelal kwalitatief. Kwantitatieve gegevens ontbreken nog. Hierdoor is het onmogelijk en onverstandig om harde, definitieve uitspraken te doen over het toekomstbeeld. Het is belangrijk te beseffen dat we op basis van de beschikbare informatie slechts tot een beperkte onderbouwing van een inschatting kunnen komen. Dit wijkt niet

af veel van situatie tijdens de crisis tot nu toe: door het ontbreken van toekomstbeelden en eerdere ervaringen is vooral gestuurd op basis van op dat moment beschikbare informatie en professionele inschattingen.

Inschattingen expertisegroepen op landelijk niveau

Door verschillende expertisegroepen worden inschattingen gemaakt over de gevolgen van de coronacrisis op de samenleving. Wij willen u meenemen in de voor ons meest relevante en ingrijpende inschattingen van het Centraal Planbureau (CPB), het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), de Werkgroep Sociale Impact van de Coronacrisis, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Coronamonitor Zuid-Holland en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV).

Economische impact (duur, recessie, werkloosheid, herstel, aandachtspunten)

Het CPB heeft op 26 maart 2020 vier scenario's geschetst over de mogelijke economische impact van het coronavirus in 2020 en 2021. Deze staan opgenomen in Tabel 1. Ongeacht welk scenario het dichtste bij de werkelijke uitkomst zal zitten, is er een aantal hoofdconclusies dat het CPB trekt op basis van de mogelijke uitkomsten:

- De onzekerheden over de pandemie zijn groot, dit geldt ook voor de gevolgen;
- De economie wordt hard geraakt en een recessie is onvermijdelijk;
- Het ingezette beleid beperkt een deel van de economische schade;
- De staatsschuld loopt op, maar blijft wel te dragen.

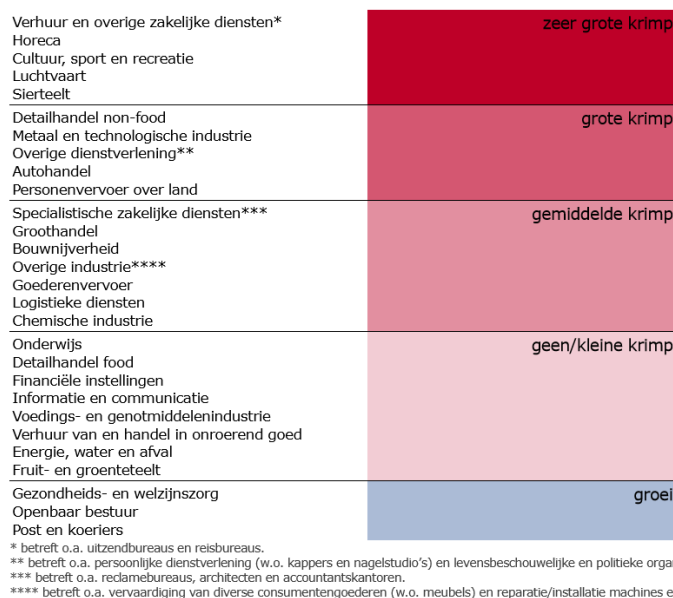
	Scenario 1	Scenario 2	Scenario 3	Scenario 4
Uitgangspunten	Contactmaatregelen duren 3 maanden / Eerste herstel al in 2020 / Productiecapaciteit behouden mede door steunpakket overheid	Contactmaatregelen duren 6 maanden / Industrie zwaarder getroffen / Wereldhandel zakt weg	Contactmaatregelen duren 6 maanden / Problemen in de wereldeconomie en het financiële stelsel leiden tot langere en diepere recessie	Contactmaatregelen duren 12 maanden / Recessie houdt anderhalf jaar aan, mede door problemen in de financiële sector en in het buitenland
Economische groei	2020: -1,2% 2021: 3,5%	2020: -5,0% 2021: 3,8%	2020: -7,7% 2021: 2,0%	2020: -7,3% 2021: -2,7%
	Recessie in eerste helft 2020, gevolgd door sterk herstel	Recessie in 2020, gevolgd door herstel in 2021	Recessie duurt vier kwartalen, traag herstel in 2021	Recessie duurt zes kwartalen, herstel blijft in 2021 uit
Werkloosheid in 2021	4,5%	5,3%	8,4%	9,4%
	Mede door steunpakket blijft aantal ontslagen beperkt	Tijdelijke contracten minder verlengd, starters vinden moeilijk een baan	Bedrijven zijn niet langer in staat al hun personeel in dienst te houden	Werkloosheid loopt door lange en diepe recessie hard op
Staatsschuld (2019: 48,8% bbp)	2020: 49,9% 2021: 48,4%	2020: 55,4% 2021: 56,1%	2020: 60,4% 2021: 65,5%	2020: 61,7% 2021: 73,6%

	Door snel herstel is toename van overheidsschuld gering	Schuld verslechtert door langere steun en diepere recessie	Diepere recessie stuwt schuld op; overheid moet bedrijven redden	Diepere en lange recessie stuwt schuld op; meer bedrijven moeten worden gered
--	---	--	--	---

Tabel 1: Scenario's CPB over economische impact coronavirus (26 maart 2020)

In de financiële impactanalyse van Wassenaar (Bijlage 1) wordt stilgestaan bij deze scenario's en worden de scenario's gerelateerd aan de Wassenaarse context.

Uit onderzoek van het CBS blijkt dat er sprake is van de grootste daling van het consumentenvertrouwen ooit. Nederlanders zijn nog nooit zo negatief geweest over de economie in de komende 12 maanden. Ongeveer 2,4 miljoen Nederlanders werken in sectoren waar grote krimp wordt verwacht. De Zuid-Hollandse economie krimpt naar verwachting minder sterk dan de Nederlandse economie als geheel. Een relatieve oververtegenwoordiging van de sectoren *zorg* en *overheid* in Zuid-Holland is hiervoor een belangrijke verklaring. Toch is ten opzichte van de eerste 11 weken van 2020 het gemiddeld aantal vacatures in week 15 t/m 17 met 22% afgenomen. Ook is in Zuid-Holland het aantal faillissementen in de eerste vier maanden van 2020 11% hoger dan een jaar eerder en is het aantal lopende WW-uitkeringen 16,5% hoger dan een jaar eerder. Het aantal nieuwe WW-uitkeringen is met 60,1% gestegen ten opzichte van een jaar eerder. Figuur 1 bevat de verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020 van het UWV. Het lijkt erop dat de crisis bij lang aanhouden een remmend effect zal hebben op woningmarkt en bouwproductie. De vorige crisis leert dat dat ingrijpende gevolgen kan hebben voor de economie(SER).

Figuur 1: verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020 (UWV, 7 mei 2020)

De VNG heeft een aantal uitspraken gedaan over de verwachte gevolgen voor gemeenten. Veel gemeenten zaten qua financiën al in een moeilijke situatie, vele kampten met structurele tekorten. Door de coronacrisis bestaat er een groot risico op verdere verslechtering van de financiële conditie van gemeenten. 77% van de gemeenten verwacht zich genoodzaakt te zien tot (verdere) bezuinigingen bij onvoldoende compensatie vanuit het Rijk. Hier voorziet de VNG problemen,

aangezien verwacht wordt dat het volgende kabinet de overheidsschuld zal willen stabiliseren. De VNG ziet weinig ruimte voor belastingverhoging, waardoor er dus vooral aan de uitgavenkant ingrepen gedaan zullen worden.

Maatschappelijke impact

Naast de verwachte grote economische gevolgen, wordt ook een sterke maatschappelijke impact van corona verwacht. Het SCP licht de volgende inschattingen uit:

- Toenemende kansenongelijkheid over de hele linie van onderwijs
- Meer mentale problemen (eenzaamheid, stress, frustratie) en dalende kwaliteit van leven
- Aantasting vrijetijdsbesteding (minder sociale cohesie, zingeving, identiteit)
- Zzp'ers worden hard geraakt, met name die met een gemiddeld inkomen. Armoede neemt toe
- Werknemers met een flexibel contract zijn het meest kwetsbaar, ook in andere domeinen
- Toenemende druk op mantelzorgers

De Werkgroep Sociale Impact van de VNG verwacht dat de crisis een grote groep nieuwe kwetsbaren met financiële problemen creëert. Financiële problemen staan vaak aan de basis van andere problematiek zoals stress, eenzaamheid, schulden, etc. Volgens de Werkgroep Sociale Impact kan er gesproken worden van drie groepen die op verschillende manieren kwetsbaar zijn:

1. Mensen die voor de crisis al in armoede leefden en/of schulden hadden → wegvallen ondersteuning, escalatie problematiek;
2. Mensen die door de coronacrisis financieel in zwaar weer zijn gekomen → Zzp'ers, flexwerkers, jongeren, mensen met kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Bij traag economisch herstel kans op blijvende werkloosheid;
3. Mensen die nog geen problemen hebben of denken te hebben → hulpvraag wordt uitgesteld, kan tot erger leiden.

Samenvattend

Bovenstaande informatie kan in de volgende punten worden samengevat:

- Gezien er nog weinig kwantitatieve gegevens zijn, is het lastig om een gegronde onderbouwing te geven voor verwachte maatschappelijke impact.
- Een forse economische crisis lijkt onvermijdelijk. Wel wordt de Zuid-Hollandse economie iets minder getroffen dan Nederlandse economie.
- Zelfs bij een snelle afbouw van de maatregelen zullen de gevolgen van de crisis de komende jaren door blijven werken.
- De meest kwetsbaren in de samenleving worden het hardst getroffen en er ontstaan nieuwe groepen kwetsbaren. De tweedeling verscherpt.

Tot slot

De geschetste beelden in deze brief stemmen zeker niet gerust. Toch zijn er ook enkele lichtpunten te noemen. We hebben gezien dat inwoners allerlei initiatieven bedachten om anderen te helpen. Er is sprake van een grote mate van solidariteit en creativiteit. Ook geeft deze crisis een

mogelijkheid om na te denken over aanpassingen die doorgevoerd kunnen worden waar voor de crisis nog geen ruimte voor was. Een voorbeeld hiervan is vaker thuiswerken, waardoor het aantal en de duur van files daalt en de CO2-uitstoot vermindert.

Om de negatieve gevolgen van de coronacrisis zoveel mogelijk te beperken is het van belang dat we ons blijven houden aan de voorzorgsmaatregelen, zoals het houden van anderhalve meter afstand, het regelmatig handen wassen en het dragen van een mondkapje in het OV. Alleen samen krijgen we corona onder controle.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

drs. H.I.P. Oppatja,
gemeentesecretaris

drs. L.A. de Lange,
burgemeester

Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.

Bijlagen

1. Financiële impact
2. Maatschappelijke impact